יב: הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

לר' שמעון נמי צבי ואיל כתיב בהו איבעיא להו מהו לפדות בבהמת שביעית ודאי לא תיבעי לך [6]לאכילה אמר רחמנא [7]ולא לסחורה כי תיבעי לך ספק ואליבא דרבי שמעון לא תיבעי לך דלית ליה ספק כי תיבעי לך אליבא דרבי יהודה מאי כיון דמפריש טלה והוא לעצמו לאכלה קרינא ביה או דילמא כיון דכמה דלא מפקע איסוריה לא מישתרי כסחורה דמי ת"ש דא"ר חסדא בהמת שביעית [8]אין פודין בה את הודאי אבל פודין בה את הספק ואמר רב חסדא [9]בהמת שביעית פטורה מן הבכורה [10]וחייבת במתנות פטורה מן הבכורה לאכלה אמר רחמנא [11]ולא לשריפה וחייבת במתנות דלאכלה קרינא בה מיתיבי [12]האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי כיון דאילו מטמיא בת שריפה היא לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה שאני הכא דכתיב [1]לדורותיכם תנ"ה מנין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שחייב מיתה שנאמר לדורותיכם ולגמר מינה התם עיקר לאכילה הכא עיקר לשריפה: נתנו לכהן כו': תנינא להא דת"ר [13]ישראל שהיה לו פטר חמור בתוך ביתו ואמר לו הכהן תנהו לי ואני אפדהו הרי זה לא יתנו לו אא"כ פדאו בפניו א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה זאת אומרת נחשדו הכהנים על פטרי חמורים פשיטא מהו דתימא ה"מ היכא דמחזק לן דמיקרי אבל בסתמא לא [6] קמ"ל דמורה בה היתירא: **מתני'** המפריש פדיון פטר חמור ומת רבי אליעזר אומר [2] חייבין באחריותו כחמש סלעים של בן וחכ"א [3]אין חייבין באחריותו כפדיון מעשר שני [5]העיד רבי יהושע ורבי צדוק על פדיון פטר חמור שמת שאין כאן לכהן כלום מת פטר חמור [1] ר"א אומר יקבר ומותר בהנאתו של טלה וחכ"א א"צ להקבר וטלה לכהן: **גמ'** אמר רב יוסף מ"ט דר' אליעזר דכתיב [2]אך פדה תפדה וגו' מה בכור אדם חייב באחריותו אף בכור בהמה טמאה חייב באחריותו א"ל אביי [3] אי מה בכור אדם מותר בהנאה אף בכור בהמה טמאה מותר וכי תימא ה"נ והתנן מת פטר חמור רבי אליעזר אומר יקבר מאי יקבר לאו דאסור בהנאה לא יקבר בבכור אדם אלא אם בכור הוא דבעי קבורה פשוט לא בעי קבורה ועוד תניא מודה ר' אליעזר [4]בישראל שיש לו ספק פטר חמור בתוך ביתו שמפריש טלה עליו והוא שלו [5]אלא אמר רבא אמר קרא אך פדה תפדה לפדייה הקשיתיו ולא לדבר אחר [7]תנן התם הערכין בשעתן ופדיון הבן אחר שלשים יום פדיון פטר חמור לאלתר ופדיון פטר חמור לאלתר ורמינהי [8]אין בערכין [9]ובפדיון הבן [10]ובנזירות [11]ובפטר חמור פחות משלשים ומוסיפין עד עולם [12] א"נ לומר שאם פדאו פדיון מכלל דבנו אם פדאו אינו פדיו והאיתמר [13]הפודה את בנו בתוך ל' יום רב אמר [14]בנו פדיו לאו איתמר עלה אמר רבא דכ"ע מעכשיו [15]אין בנו פדיו

ודאי לא תבעי לך. [6]לאכלה ולא לסחורה משמע דאלמוד לקנות בהמה טמאה כגון פטר חמור בכירות שביעית ומימה דאמר רבינו לא אמרו בגחל קמא וכהמה לאכלה הוי הנאתו וכישורו שוה: **כיון דאילו** מטמיא כו'. ואמ"ג דיכול להפרים מעיסה אחרת שאינה של שביעית על זאת ומקיף שחיבן מ"מ הך לאו בת מלה היא ולא מצי לאפרושי מעופה הוי כמו מן החיטה על הפסוד: **הכא** עיקר לשריפה הקשה ר"ת גילף מעופר דעיקרו לשריפה. ואמר פ' כל קרבנות (מנחות ד' פד.) שומרי פסחים בשביעית היו טוחלין שכבן מתרומת הלשכה ופרץ היכי מייתי עומר מפירות שביעית ולאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה ומיכא קומץ שקרב לגבי מזבח [7] שאני התם דאמור קרא לדורותיכם י"ל לא יאכלינן כבור מעומר דאיכא פירכי טובא מה לעומר שכן קרבן לבור ודומה שכת ומומאה ועוד [8] ל"ש לקיים עומר בשביעית אלא בפירות שביעית דבעינן כדאמ' אכל בבור ואלה מתקיים בשנה שביעית בהכנות אחרות ובפירות אחרים: **לאו** איתמר עלה אמר רבא דכ"ע מעכשיו [9]אינו פדוי. לשון זה מיט לקמן פ' יש בכור (דף מט. ע"ש):

לר' שמעון נמי צבי ואיל כתיב בהו. מע"ג דשרי פטר חמור בהנאה [ע.:] אין פודין אותו בספולי המוקדשין דלגבי ואיל כתיב בהו [דברים יב]: **בבהמה שביעית.** בהמה שביקחה בפירות שביעית: **ודאי לא תיבעי לך.** פטר חמור ודאי לא תיבעי לך דכיון דבעי למיתב פדיונו לכהן לא פריק ליה דלאכלה אמר רחמנא ולא לסחורה ונמצא זה קונה חמור בפירות שביעית שאינו ראוי לאכילה: **ספק.** כגון שילדה אמו זכר ונקבה דאמר במתני' [ט.] מפרים טלה והוא לעצמו: **ואליבא דרבי שמעון לא תיבעי לך.** דלדידיה לא מתבעי לאפרושי טלה לאפקועי איסוריה אי לא יהיב ליה לכהן דהא ר"ש מתיר פטר חמור בהנאה: **אם הודאי.** פטר חמור ודאי משום דבעי ליתנו לכהן והוא סחורה: **כמבנות.** זרוע ולחיים והקיבה: **לשריפה.** ואי מיתייב בבכור אלקי אימורים לגבוה [10] אלה עמאה אין לה תקנה אלא שריפה דהאוכל תרומה עמאה [11] מייב מיתה: **ואמאי.** מיתייב עיסת שביעית בשביעית בטלה: **לדורותיכם.** כתיב בטלה [במדבר טו] מעמא אפי' בשביעית וכתיב (שם) מראשית ערסותיכם וגו': **אגיא נמי הכי.** דטעמא משום לדורותיכם כתיב בהו: **ולינמר מינה.** דלא אמר לאכלה ולא לשריפה ותמייב בהמת שביעית בבכורה: **אמר.** גבי אלה עיקר הפרשה לאכילה דאיכא בשריפה אא"כ נטמאת: [12]**לקיימו.** אפי' שעה אחת: **נחשדו.** שעובדין בהן בלא פדיון: **בשביעה.** דודאי מהכא שמעינן לה: **מהו דתימא הכי מילי.** דלא יתנו היכא דמוחזק לן ביה דמיקרי אמור שראיעיהו שמחמר בדבר. ל"ש דמיקרי לחזיק לה לאיתרמי ועבד עבודה בפטר חמור קודם פדיון: **דמורה בה היתירא.** דקסבר כיון דשה שיפרים תחתיו יהא שלי למה לי לפדותו: **מתני' בחמש סלעים של פדיון הכן.** דאמר בפ' יש בכור לגחלה (לקמן דף נא.) דחייב באחריותו: **כפדיון מעשר שני.** דאם אבדו אינו חייב באחריותו (א) כדבנן: **מת פטר חמור.** דאחר שהפרים הפדיון ועדיין לא נתנו לכהן: **רבי אליעזר אומר יקבר.** (ב) הואיל והוא חייב באחריו הטלה כמאן דלא אפרשיה דמי ומותר ליהנות מן הנאתו של טלה כמי שלא הפרישו: **ת"ל להקבר.** דמעידנא דאפרשיה לטלה קם ליה בקרבות כהן ופטר חמור פדוי: **גמ' חייב באחריותו.** אם הפרים פדיונו ומאכל: **מוסר בהנאה.** קודם פדיונו: **יקבר בבכור אדם.** לא משום דאסור בהנאה אלא משום דאיתקש לבכור אדם ומתם בכור אדם ניתן לקבורה: **מודה ר"א.** אע"ג דבודאי פטר חמור מ"ל דכל כמה דלא מטי פטרא (ג) חמור ליד כהן לא מיפרק אא"ל לתת פדיון לכהן אלא מפרש כו'. ומדמצרך לאפרושי טלה לאפקועי איסוריה מיכלל דאע"ל פטר חמור אסור בהנאה: **לפדייה הקשיתו** בחמרות פדיונו ולא לדבר אחר בהנאה: **הערכין בשעתן.** אם היה מכן מדם עד חמש שנים בשעת אמתר ערכי עליו (ד) והממין אלא נתנו עד שיהא כן שם שיש לו ערך אחר כדכתיב בפרשת ערכין (ויקרא כז) אפי' הכי לא יהיב אלא בשעה שהעריך: **אחר שלשים.** כדכתיב (במדבר יח) ופדויו מבן חדש וגו': **ופדיון פטר חמור לאלתר.** דאמרה: **אין בערכין פחות מבן שלשים.** אינו נערך בדכתיב בפרשה: **ובנזירות.** אם נזירות שלשים יום בדכתיב (במדבר ו) קודש (ה) יהיה יהיה בגימטריא שלשים הוי [גזיר ב.]: **ומוסיפין.** שיש ערך לכל זמן שהוא עומד בו בדכתיב בפרשה וכן נזיר נודר בנזיר חרנעה וחמשה שנים ואם המתין מפדיון בנו ומפדיון פטר חמורו כמה שנים עדיין יכול לפדותו ואינו נותן יותר: **לומר שאם פדאו פדיו.** הא דקתני לעיל פדיון פטר חמור לאלתר שאם פדאו לאלתר (ה)[פדיון אבל עיקר מצות פדייה לא מקיים: **מכלל דבנו.** מדלאקתמ ליה בדיעבד וקתני הכן אחר שלשים מכלל שלא פדאו נתון שלשים אינו פדוי: **והאיתמר.** כפ' יש בכור לגחלה (לקמן דף מט.): **רב"ע מעכשיו.** היכא דאמר ליה מעכשיו יהול פדיון זה אינו פדוי כי פליגי היכא דאמר עכשיו אני נותן מעות והפדיון לא יחול עד לאחר שלשים יום: רב

מסורת הש"ס

(א) [לאלתר ויקרא כה], (ב) [ע"ז קב.], (ג) [מנחות פד.], (ד) שביעית פ"ט מ"ט, (ה) שביעית פ"ז מ"ה, (ו) [תוס' אלא צריך מוכן ומיקוט ליחמן], (ז) [במשנה לא מצאתי ודע דבמ"מ פ"ל מהל' בכורים דין ו' בעמיק מגיה וסו'], (ח) [לקמן מט.], (ט) [ר"ה מה"ד ואמאי מ"ר כת מלה מתמה אין (לם) [לה] מקנה. ל"ק, (י) שיך למתמין], (כ) מדלא כפנים לאיתו דאמר לקיימו אפי' מ'. ל"ק, (ל) [פדיון פטר רש"ס], (מ) [בשנה שמחר אמר מרכי אלי רש"ס], (נ) בסמוך מתוב קדיש, (ס) בי יעב"ן, (ע) [אלה אמר רחמנא ולא. ל"ק, (פ) ומבני אמר קרא לדורותיכם ריל. ל"ק, (צ) אין בנו פדוי. ל"ק.

תורה אור השלם

1. מראשית ערסותיכם תתנו ליי תרומה לדרתיכם:
במדבר טו כא
2. כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליי באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה.
במדבר יח טו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כפדיון מעשר וכו' בחמריהם הם"ד וח"כ מ"ה שאין כאן לכהן כלום שאין חייב באחריותו כדכתב: (ב) ד"ה רבי אליעזר וכו' דהואיל:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חלה טמאה וכו' חייב מיתה. תמיהני הא חלה שמחה הוא לק נעשה. ומה תמוה על הוס, ע"ז מו ע"ב ד"ה אבי ועי' רש"י יומות 5 ע"ש ד"ה מרומה שמחה:

רבינו גרשום

אפילו לר' שמעון נמי דשרי בהנאה אפי' הכי אין פודין דצבי ואיל כתי' בהו: בבהמת שביעית בשה שקנוי פירות שביעית: ודאי פטר חמור לא תבעי לך דאין פודין בבהמת שביעית דלאכלה אמר רחמנא והבהמה יש לה מן הפירות ולא לסחורה. דהיינו סחורה שמרויח הפטר חמור בהאי שה: כי תבעי לך ספק. אם יכול לפדות בה ספק פטר חמור: ואליבא דר' שמעון דלית ליה ספק ברישא דשמעתין וכיון דלעצמו הוא למה לי לאפרושי וכו'. ואמרינן [לעיל] מתניתין ר' יהודה היא דתני כו'. ור"ש מתיר ק"ד דר' שמעון מתיר דלא צריך לאפרושי כלל הואיל וספק הוא: לא תבעי לך. דמותר לפדות דהא לאו סחורה היא דבלא פדיון נמי הוה מותר: כי תבעי לך אליבא דר' יהודה. דמצריך לאפרושי לאפקועיה איסוריה: מאי כיון דמפריש טלה והוא לעצמו לאכלה קרינן ביה דאיל ולעצמו הוא: או דלמא כיון דכמה דלא מפקע לאיסור בהאי שה מי שרי ליה האי פטר חמור בהנאה וכסחורה דמי שקונה הנאתו בהאי שה דאסור: אין פודין בה את הודאי. פטר חמור דהיינו סחורה: אבל

פודין בו את הספק. דלא כסחורה גמורה הוא דלא הוי [אלא] ספק: ואמר רב חסדא. פטורה מן הבכורה לאכלה אמר רחמנא ולא לשרפה ואלו אמורין דבכור לשרפה קיימי דתיבא בדורע ולחיים דלאכילה קיימי קמ"ל מיהא דרב חסדא דפוטר בו את הספק: עד שלא הורמה החלה חייב מיתה. דכתיב ולא תשא עליו חטא וגו': ואמאי. חייב מיתה כיון דאילו מיטמיא החלה בשרפה קיימא ולאכלה אמר רחמנא ולא לשרפה והא חלה לא ליחייב עלה כיון דיש בה דין שרפה כי היכי דפטרת לה מן הבכורה הואיל ואיתמרי לשרפה קיימי: הא לא קשיא דאמאי חייב מיתה בשביעית דכתיב גבי חלה לדורותיכם דכתיב תתנו לה' תרומה לדורותיכם.

דלעולם נהנית איסורה אפילו בשביעית: ולגמר מינה מחלה לבכורה שתהא נמי חייבת בבכורה: לא דמי התם נמי משום הכי חייב עלה מיתה משום דעיקר חלה לאכילה קאי לכהן ולא לטמאה לשרפה: הכא. גבי בכור עיקר איסוריה לשרפה קיימי ולא לאכילה הלכך פטור מן הבכורה דלאכלה אמר רחמנא לא לשרפה: תנינא לה. בסמוכיה: מה לה דרייתא דת"ר משום דעיקר היא: אלא אם כן פדאו. הכהן בפניו: זאת אומרת. מדקאמר אא"כ פדאו בפניו ש"מ דנחשדו הכהנים על פיטרי חמורים שלא יהו פודין אותן: פשיטא. דבברייתא חזינן בפירוש דנחשדו ומאי קמ"ל רב נחמן: מהו דתימא. אי לאו דרב נחמן הוה אמינא הני מילי דלא יתנו לו אא"כ פדאו בפניו היכא דמחזק לן בההוא דלא הוי חכם כ"כ ומיקרי ועביד ביה עבודה קודם שיפדנו: אבל בסתמא. היכא דלא מוחזק לן אימא אין צריך לפדותו בפניו דלא נחשדו: משום דמורו ביה היתירא דאמר מה צורך לי לפדותי והלא כשאפדנו יהיה השה שלי ועכשיו הוא שלי ולא משגח לפדותו הלכך לא יתנו לו אא"כ פדאו בפניו: המפריש פדיון פטר חמור ומת. קודם שבא ליד כהן חייב ישראל באחריותו ליתן לו פדיון אחר כחמש סלעים של בן. כדתנן בפרק יש בכור לגחלה הפפריש פדיון בנו ואבד חייב באחריות שנאמר אך פדה תפדה: וחכ"א אין חייב באחריותו כפדיון מעשר שני אם אבד פדיונו אין חייב באחריותו דשלו הוא אלא שצריך להעלותו ולאוכלו בירושלים בשיש לו מעלה ואם לאו פטור אף פדיון בכור אין חייב באחריותו העיד ר' יהושע וכולה כחכמים: מת פטר חמור. קודם שבא טלה ליד כהן: רבי אליעזר אומר יקבר. דאסור בהנאה כמתחילה: ומותר. ישראל בהנאה של טלה: וחכ"א אינו צריך ליקבר. ומותר בהנאה עודו וגבילתו: ושלה לכהן. דמעידנא דאפרשיה כרשותיה דכהן קאי: א"ל אביי. הואיל ומקיש לבכור אדם לקיש נמי לכולה מילתא. ולימא אי מה בכור אדם מותר בהנאת טלאכתו אף בכור בהמה טמאה נמי: וכי תימא הכי מחמת מת וכו'. לא לעולם מותר נמי בהנאה מאי יקבר דקאמר לאו משום דאסור לבכור אדם יקבר נמי כבכור אדם: אלא מעתה בכור אדם הוא דבעי קבורה כלומר אי משום הכי אמר יקבר דלא אסור בהנאה הוא אלא דבעי קבורה לימא יקבר כאדם אלא מ'אמר יקבר ש"מ דאסור בהנאה: ועוד תניא מודה רבי אליעזר: שמפריש עליו טלה והוא שלו אלמא דאי לא מפריש אסור בהנאה וכ"ש פטר חמור דאי. ומדלא אקשי להנאה לא הקיש נמי לאחריות: אמר רבא. לעולם לפדיה לאחריות אקשינן ליה ולא להנאה ונוטיה קא דשמעינן לה דכתיב אך פדה תפדה לפדייה הקשתיו לבכור אדם ולא לדבר אחר להנאה: הערכין בשעתן. שאם הערך קטן ואח"כ הגדיל אין חייב ליתן אלא כשעה שהעריכו ופדיון הבן אינו חייב ליתנו אלא אחר שלשים דעד שלשים חייבינן שלא יהא נפל: ופטר חמור לאלתר פדיון אותו אפי' בתוך שלשים. ורמינהי אין בערכין דפחות פחותיה אין לו ערך. ואין נזירות פחות מל' דכתיב קדוש יהיה ביגימטריא ל' ופדיון הבן ופדיון פטר חמור אין פחות משלשים יום: ומוסיפין עד עולם. דלאחר ל' ולמעלה יכול להעריכו עד עולם ויש בו הוספת ערך כשהוא גדול: ובנזירות. דאם רצה להוסיף על ל' כמה שיוצה עד עולם שרי. ופדיון הבן ופטר חמור משלשים ולמעלה יכול לפדותן עד עולם. אבל בפדיון אין הוספת דמים דכמה שיתן כשהן שלשים יום כך יתן בכל זמן שרוצה לפדותן. אלמא דאין פודין פטר חמור פחות משלשים יום: אמר רב נחמן אמר רב מאי דאלתר דקאמר לומר שאם פדאו לאלתר פטור דאיעבד: מכלל. דדבנן דברייתא דאין בערכין סברי דאם פדאו קודם אינו פדוי דיעבד. והא איתמר כו' א"כ מאי ביניהו וליכא לתרוצי דקאמרת לומר שאם פדאו פדוי לעולם כדתרצינן ודקא קשיא והא איתמר הפודה כו' הא איתמר עלה דההוא רבולי עלמא מעכשיו כלומר אמר בתוך שלשים הרי זה פדיונו שיהא פדוי מעכשיו קודם שלשים אין בנו פדוי אפי' דיעבד משום דכי אמר מעכשיו דמי כמאן דהשתא נמי ליהוי מצותיה ולא הוה עד שלשים אלמא דרבנן סברי אם פדאו אינו פדוי:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com